

Oratorianen in Temse 1631-1764
Oratorianen in Sint-Niklaas 1641-1797

Ludo Hemelaer

Ondervoorzitter-bestuurslid KOKW

Situering

- Concilie van Trente 1545-1563 → 1545-1547
1551-1552 1562-1563
- Bisschoppen: aartsbisschop Toledo
- Kardinalen: Albrecht van Oostenrijk
- Priesters: presbyterius
- Deken=decanus niet voor oratorianen dus
geen deken in SNK

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

**De Oratorianen in het
Waasland**

Indeling

Subtitels

<http://www.oratoriosanfilippo.org/congr/index.html>

Confederatio Oratorii Sancti Philippi Nerii afgekort CO

1. De congregatie Oratorianen
2. Oratorianen in Vlaanderen
3. Oratorianen in Temse en St-Niklaas

De Oratorianen in het Waasland

Filippus Neri(us), eigenlijk: *Filippo Romolo Neri* ([Firenze, 21 juli 1515](#) - [Rome, 26 mei 1595](#)) was een [katholiek priester](#) die meewerkte aan de [Contrareformatie](#). Men noemde hem de *apostel van Rome*. Hij is de stichter van de orde der [oratorianen](#).

Neri werd opgeleid door de [dominicanen](#) van het Florentijnse [San Marcoklooster](#). Hij zou in de zaak van zijn oom Romolo in [San Germano](#) komen als koopman, maar verliet deze plaats om naar Rome te gaan. In Rome meldde hij zich na een tijd als [kluizenaar](#) geleefd te hebben bij de [Augustijnen](#). Hij hield zich vooral op bij de armen en zieken, en bezocht regelmatig de [catacomben](#). In 1551 werd hij tot priester gewijd en sloot zich aan bij de [broederschap](#) San Girolamo della Carità. Neri nam veel mensen de [biecht](#) af. Hij organiseerde 's avonds met deze broederschap bijeenkomsten van gebed, zang en gesprekken; qua vorm waren het [vespers](#) met aansluitende ontmoeting. Al in 1567 sloot de latere [kardinaal Caesar Baronius](#) zich bij hem aan. In 1564 nam Neri de zielzorg over in de nieuwe parochie San Giovanni dei Fiorentini.

De Oratorianen in het Waasland

In 1575 gaf de paus de broederschap de status van een [congregatie](#) waarin zowel religieuzen als [leken](#) werden opgenomen. In 1577 werd de herbouwde Santa Maria in Vallicella aan hen toegewezen. De kerk heette al spoedig [Chiesa Nuova](#). De vieringen vonden voortaan plaats in het *oratorio*, een [kapel](#) van de Chiesa Nuova. Deze vorm van religieus samenzijn en vieren ligt aan de basis van het [oratorium](#) als muzikaal genre. Pas in 1584 ging Neri tegen zijn zin zelf ook bij de Chiesa Nuova wonen. Spoedig volgde soortgelijke stichtingen elders in Italië. Zij waren geheel autonoom in de keuze van hun statuten en verdere reglementen. Neri weigerde zich te gedragen als een [generaal-overste](#) die uniformiteit oplegt.

Over Filippus Neri's onconventionele optreden doen veel verhalen de ronde. Hij was een vrolijk, sportief en vooral praktisch man. Neri verstond de kunst om met iedereen goed om te gaan. Hij was met veel mensen bevriend, onder wie voormannen van de Contrareformatie als [Ignatius van Loyola](#), [Carolus Borromeus](#), [Franciscus van Sales](#) en [Felix van Cantalice](#).

Vrij spoedig na zijn dood in 1595 volgden de [zaligverklaring](#) (1600) en de heiligverklaring door [paus Gregorius XV](#) in 1622. Hij ligt begraven in een kapel van de Chiesa Nuova. De kerkelijke [feestdag](#) van Filippus Neri is 26 mei.

1) De congregatie van de Oratorianen

- Italiaanse richting legt nadruk op leken ook meer ekklesia=chiesa dan kurios oikos=kerk
- San Giovanni dei Fiorentine Roma → Chiesa Nuova (Santa Maria in Vallicella) en het aanpalende opgerichte Oratorio van Borromini (nu concertzaal).
- Bibliotheek en archief
- Geen geloften: men kan op elk moment de congregatie verlaten
- Geen algemeen overste >< Franse richting de Bérulle
- Afschaffing van de orde in 1792 en heropgericht in 1852

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

3 Schilderijen van Rubens op metaal

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

- Franse School van Bérulle (1575-1629) opgericht in 1611 in Parijs met als doel het **zo volmaakt mogelijk** vervullen van alle priesterlijke functies (Het seminarie in Parijs bestaat niet meer)
- Albrecht en Isabella laten hen toe in 1613. (Twaalfjarig bestand 1609-1621)
- In werkelijkheid naar Leuven op 12 oktober 1626
- Ook onderwijscongregatie

De Oratorianen in het Waasland

Discussie tussen Dominicanen en Jezuiten gaf aanleiding tot de oprichting door Clemens VIII van een speciale commissie over het **genadevraagstuk**. Cornelius Janssens begon in 1604 te Leuven theologie te studeren.

Decreet van Paulus V 1 december 1611: geen publicaties over **GENADE en VRIJE WIL** zonder toelating van de H.Stoel.

In 1635 gemaakt door Jansenius over de discussie tussen **Augustinus** en **Pelagius** en gepubliceerd in 1640 na zijn dood.

Bisschop Triest steekt de schuld over dit alles op de Jezuiten, omdat zij nooit het *PLACET* (goedkeuring door het wereldlijk gezag) aanvragen. (*imprimatur*).

>< opkomende macht van de *Jezuiten*. Kerk van Ignatius van Loyola in Antwerpen in 1621 (Caqrolus Borromeus)

- De oratorianen hier gaan naar het seminarie in Leuven
= niet verbonden aan een bisdom
- Geen geloftes, dus uittreding mogelijk dus eerder
seculier (seculum=eeuw=tijdelijke) dan regulier!
- Organisatie: priesters=ouderling=pères (wordt
gelatiniseerd bij ons naar pater),
priesterkandidaten=confrères en lekebroeders= frères
- Driejaarlijkse algemene vergadering van de zuidelijke
Nederlanden vanaf 1-08-1631
- Meedoen aan de concursus (=concours) voor een
vacature van pastor

Dagelijkse indeling: bidgemeenschap in het teken van
Christuscultus en de Heilige Familie

Open Koor voor de gezangen = niet afgescheiden van de kerk

Dagelijkse indeling in de praktijk

mis en officie zingen (hoofdzakelijk Lauden en Vespers)

4 uur opstaan

4-5 uur : meditatie

8 uur : litanie en innerlijk gebed

12 uur: schriftlezing NT

Avondgebed en litanie.

><Brevier (priester)

Laudes vespertinae = lof = eucharistische aanbidding: Tantum ergo
Panis angelico enz.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

2. Oratorianen in Vlaanderen

- Het onderwijs tussen 1600 en de Franse Revolutie is in handen bij Jezuiten en Oratorianen.
- Confrontatie tussen de vrije wil en de genade Gods en Modestia.
- Jezuiten worden opgeheven in 1773 tot 1814.

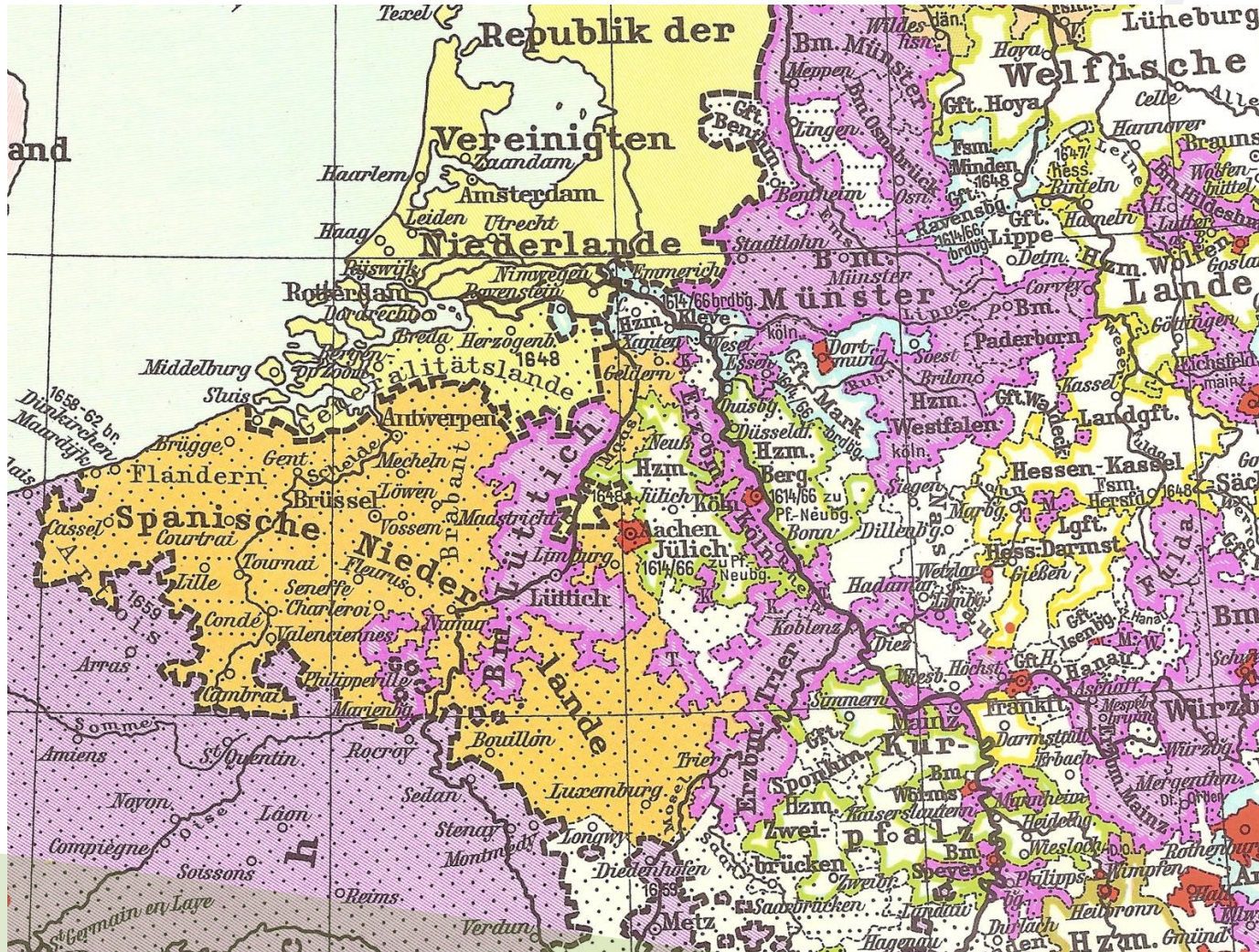

- **Antonius Triest** ([Beveren-Waas, 1577](#) - [Gent, 28 mei 1657](#)) was de vijfde [bisschop](#) van [Brugge](#) en nadien bisschop van [Gent](#).
- In [1653](#) werd Antonius Triest geschorst door de [paus](#) omwille van zijn sympathie voor [Cornelius Jansenius](#) (Acquoy 1585-Leuven 1638), waarvoor hij trouwens reeds in [1651](#) en [1652](#) door de paus was ontboden. Hij had geweigerd naar [Rome](#) te gaan en weigerde aanvankelijk de brief - die het werk van Jansenius veroordeelde - voor te lezen in zijn kerken, wat hij onder druk van [aartshertog Leopold](#) toch deed. Maar de brief werd onmiddellijk door de kritische commentaar van bisschop Triest ontkracht.
- Hij was op dat moment in het Waasland, steekt de Schelde over en trekt zich terug op het kasteel van de Graaf van Ursel in Hingene, waar de geschorste aartsbisschop Boonen hem kwam vervoegen.
- Op 12 mei 1653 werd Triest gesuspendeerd, maar op 24 juli 1653 schreef hij een brief naar de paus om zich te onderwerpen en vergiffenis te vragen. De verzoening gebeurde op 23 september 1653 in [Brussel](#).

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

- Kevelaer Opper-Gelre na de successieoorlog naar Pruisen. 10km van de Nederlandse grens
- Oostende: capucijnen na de val=verovering van Oostende, restant is de peperbus=toren van de kerk.
- Brussel Finistère en Oratoriënberg
- Veurne: huidig Atheneum

3. Oratorianen in Temse en St-Niklaas

Tijdsomgeving plaatselijk:

- 1622 Er worden 4 jonge wolvinnen en 2 jongen gevangen in het Land van Waas : beloning 3 pond groot (1).
- 1625 Pest in het Land van Waas (1).
- 1630 De priesters van de vergadering van 't Oratorie zijn te Temsche gekomen, door bisschop Triest uit Mechelen. Door de voorspraak van abt Gerardus Rym van Sint-Pieters patroon der voornoemde parochie is E.P. Matthias Estrix pastoor geworden op 7 januari 1631 i.p.v. Lambert Stalins.
- 1635 In januari is de Schelde dichtgevroren. Men kan zelfs met geladen wagens op de Schelde naar Antwerpen (1).

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

3.1 Temse

Temse omvat Temse 1503 ha, Cauwerburg 420 ha en Weert 450 ha (eigen kapel in 1755).

In 1739 heeft pastoor Joannes Buyst vier vicepastores.

In 1771 vroegen de schepenen van Temse aan de bisschop het aantal vicepastores van twee op vier te brengen, om de uitgestrekte parochie (Weert) te kunnen bedienen. Er werden twee nieuwe benoemd. Men was de Oratorianen verspeeld maar men wou een gelijkaardig aantal bedienaars. Vicepastor werd gekozen door de pastoor!! En daarna goedgekeurd door de bisschop.

Relikwie van de ingewanden van Philippus Neri in Temse in 1741.

Predikatie: elke zondag en op grote feestdagen.

Door de vele bedienaars catechismusles tot in de gehuchten: “ vier locaties .. In ecclesia, in monasterio, in vico de velde et in polderio de Weert...” en meestal kapelaan in Sint-Anna Consolatie (Britse school).

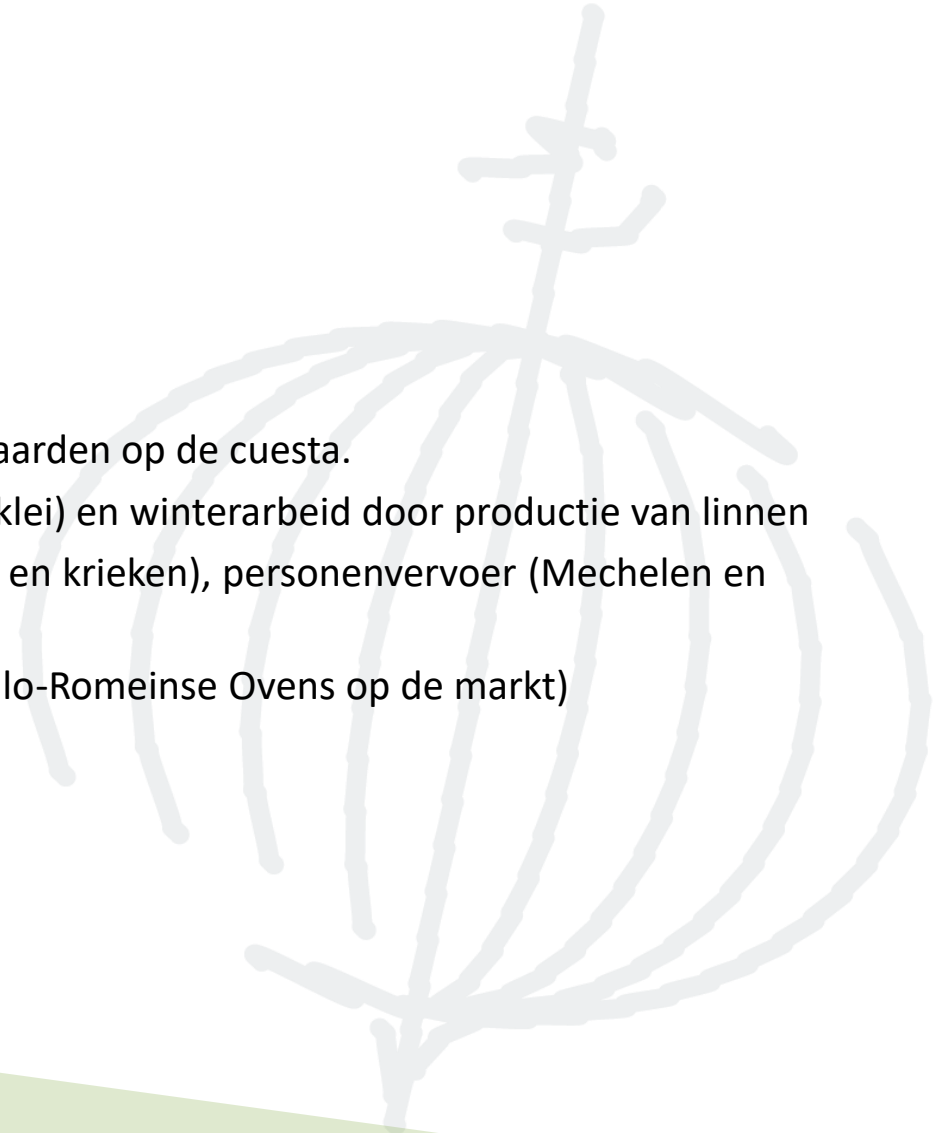

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

3.1 TEMSE

- Landbouw op zandleemgronden, zelfs wijngaarden op de cuesta.
- Vlas gekoppeld aan rootputten(ondergrond klei) en winterarbeid door productie van linnen
- Schelde=scheepvaart: vis, transport (bv kaas en krieken), personenvervoer (Mechelen en Antwerpen)
- Klei reeds in de Romeinse tijd. Baksteen. (Gallo-Romeinse Ovens op de markt)

3.1 TEMSE

Egidius Smet, Oratoriaan, geboren te Temse op 14 november 1646, overleden aldaar op 16 december 1719 Pastoor van het Oratorie, begraven aan het Hoogaltaar. 73 jaar en 1 maand oud, zoon van Thomas Smet en Marie de Hont. Annalen van de Oudheidkundige Kring, deel 5, Grafstenen Temse, pag. 218, nr 165. 43 jaren pastoor in deze parochie, 15 jaren proost van het Oratorie. 73 jaar oud.

Assistent en Algemeen Overste van de Congregatie van 1701 - 1713 en van 1716 - 1719.

In het klooster getreden in 1663. Pastoor te Temse van 7.11.1676 tot 1715.

Hij bestelde het **koorgestoelte** (1710), de predikstoel (1714) , biechtstoelen (1714) en de communiebank bij Adriaan Nijs. Hij gaf ook de theologische basis voor de iconografie van het snijwerk.

Schilderij in bezit van de parochie.

De Oratorianen in het Waasland

Steun van de patroon = namelijk de abt van St-Pieters Gerard van Rym en de plaatselijk heer namelijk Alexander de Bournonville heer van Temse sinds 1610. Zij beweerden ook niet onderhevig te zijn aan de concursus voor de cura zoals voorzien in het Concilie van Trente. (Burcht werd beheerd door een leek)

Inleiding

- **Petrus de Swert**, Oratoriaan, geboren te Haasdonk op 16 oktober 1666,, gedoopt aldaar op 17 oktobe1666 (doopgetuigen waren Petrus Zegers en Margareta de Swert), overleden te Dordrecht in het jaar 1746, 80 jaar oud, zoon van Joannes de Swert en Clara Segers. Annalen van de KOKW deel 41, aflevering 2. Studies op het gymnasium der Oratorianen te Temse. In 1686 trad hij toe tot de orde der Oratorianen. Algemeen overste van de Belgische provincie van het Oratorie
Auteur CHRONICON de geschiedenis van het Zuidnederlandse Oratorie (1626-1729) in 1740.
Jansenistische benadering.
- **Franciscus Bernard Coppens**, Oratoriaan, geboren te Temse op 26 augustus 1719, wonende te Leuven, zoon van Jacobus Coppens en Petronilla Sloor. Secretaris van de Congregatie.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Petrus de Swert
natus MDCLXVI – denatus MDCCXLVI

CHRONICON
CONGREGATIONIS
ORATORII
DOMINI JESU
PER PROVINCIAM
ARCHIEPISCOPATUS BRACHLINSIS
DIEPPE, &
AL. HEN. FRONCO. 1684. apud Hen. And. Long.
AUTOREM ***
REVERENDI PATRIS MAGISTRI PETRI DE SWERT, S. J.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Centrum
Temse met
nummering

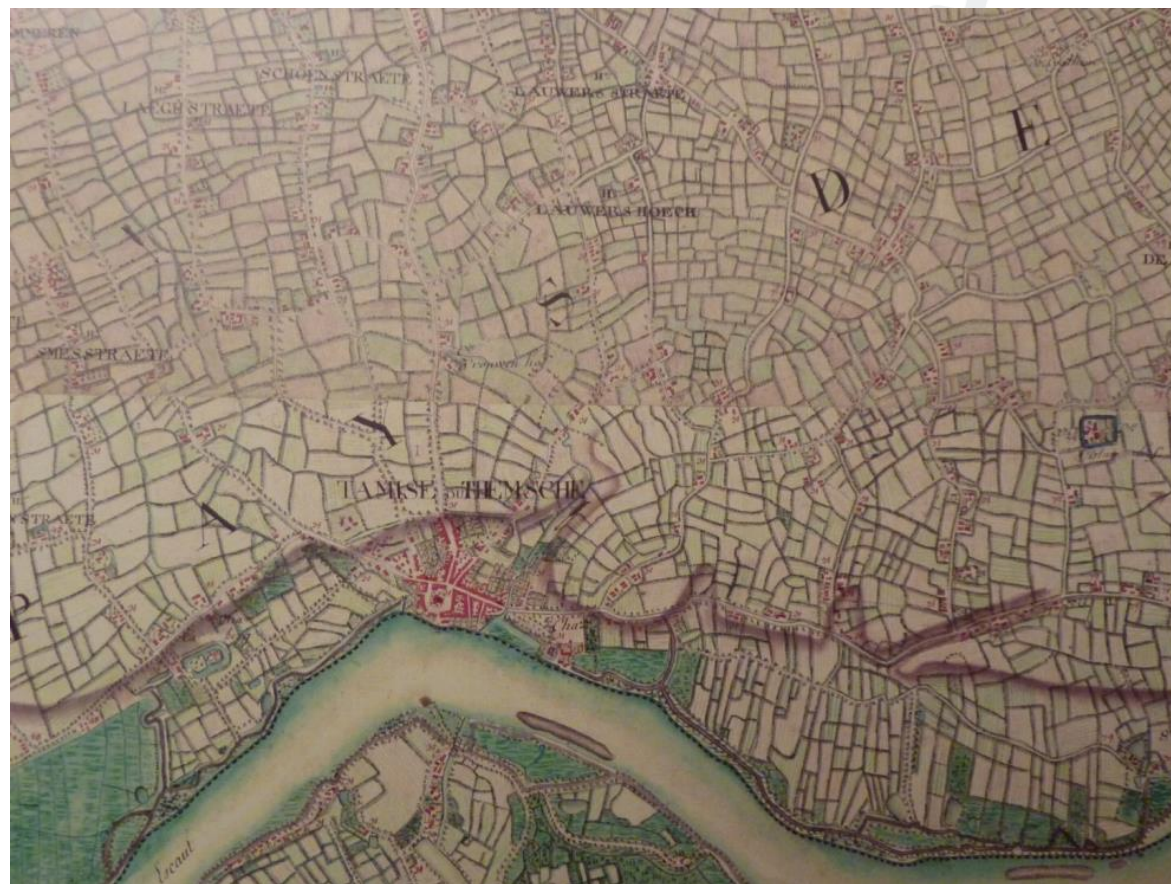

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Ferraris-
kaart

Temse

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Ferraris
(1771-
1777)
Centrum

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Latijnse
school

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Figuratieve
kaart van
Temse 1750

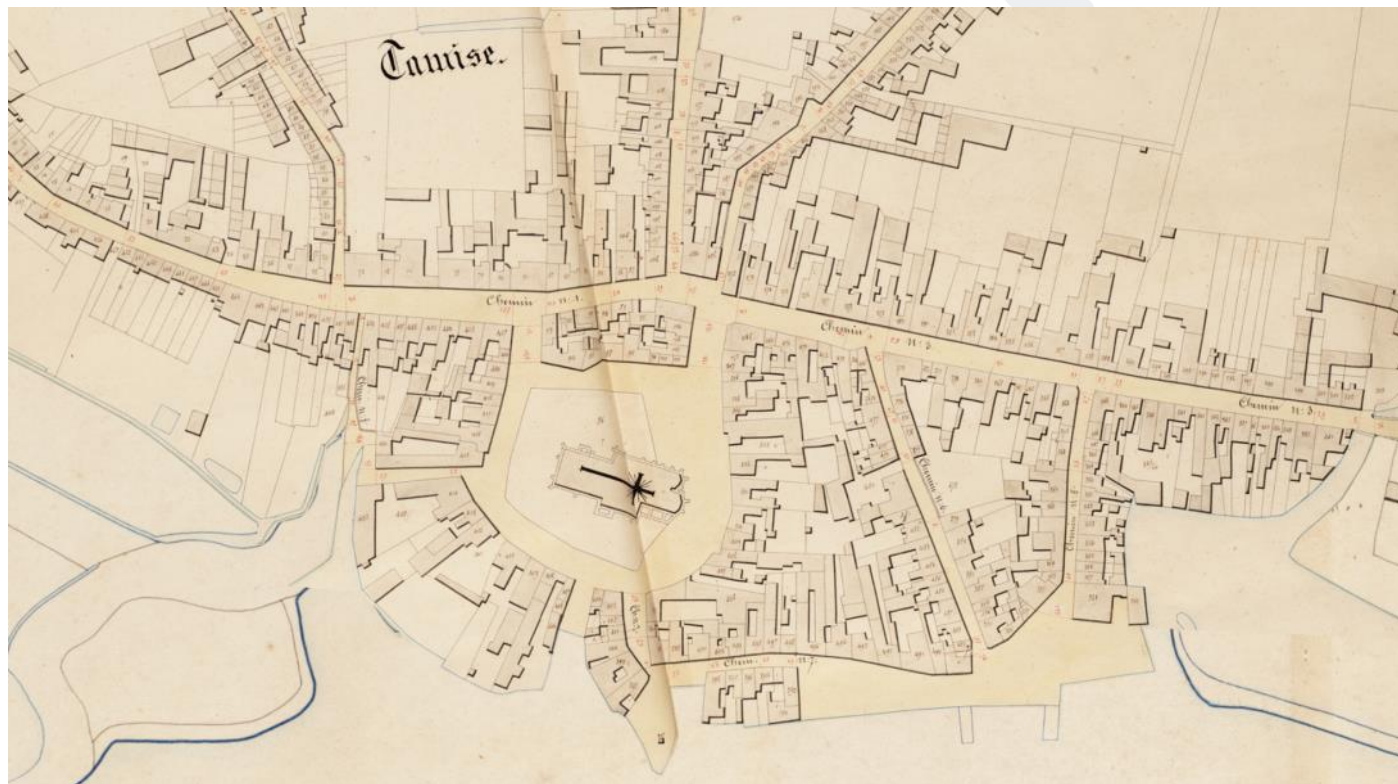

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Atlas
Buurt-
wegen

10.12.
1845

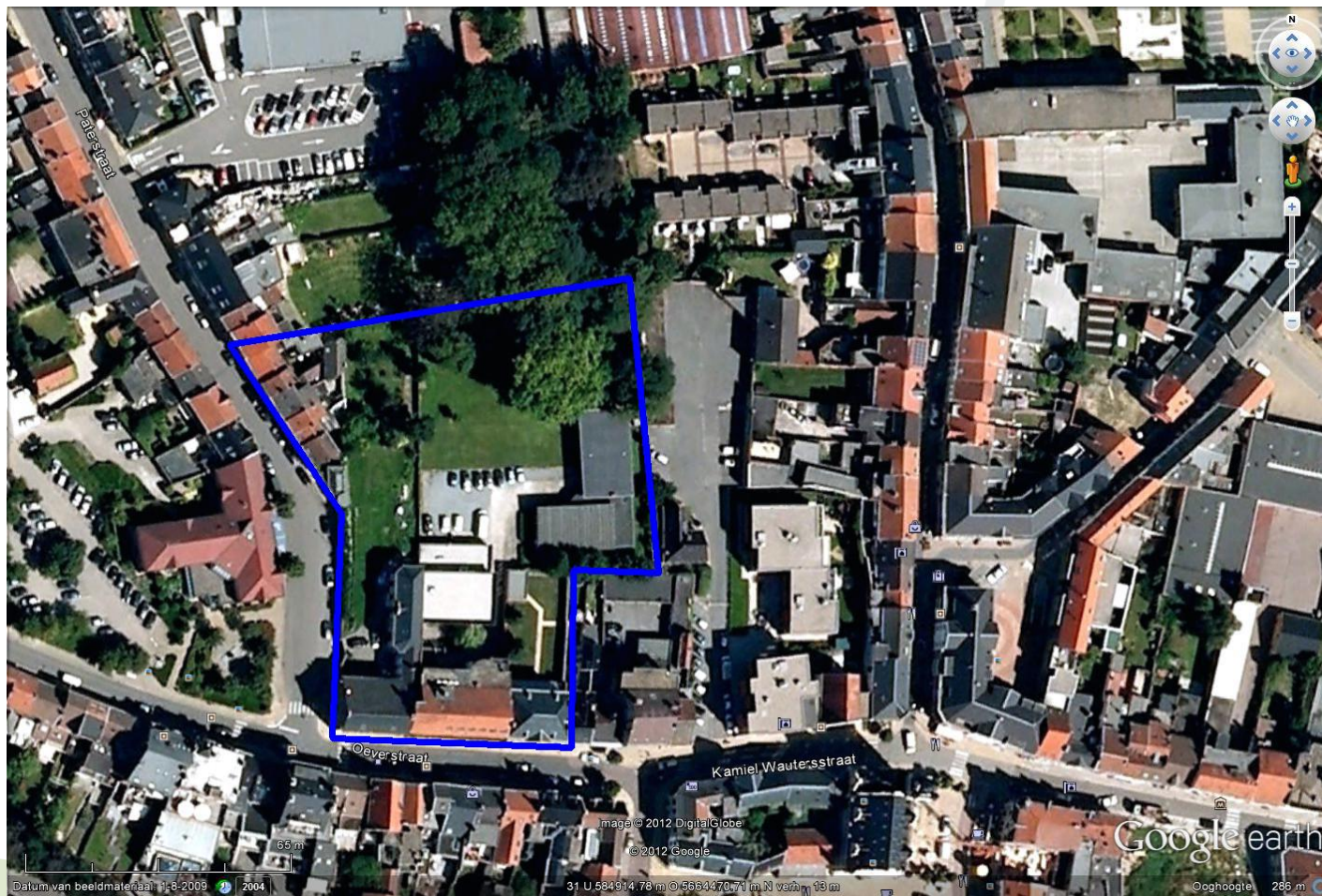

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Huidige
invulling
op
Google

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Temse
kerk in
1838

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

<http://www.kikirpa.be/NL/96/213/Inventaires+du+patrimoine.htm>

[Koninklijk Instituut voor het
Kunstpatrimonium](#)
[Institut royal du Patrimoine
artistique](#)
[Royal Institute for Cultural
Heritage](#)

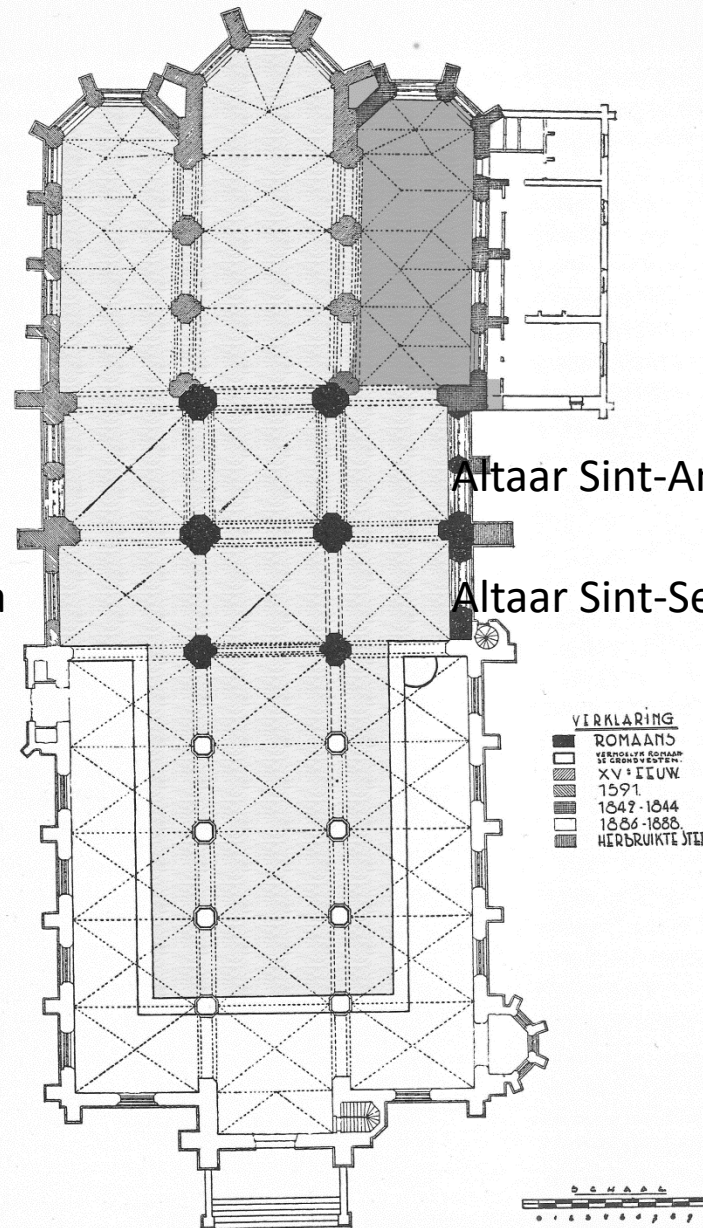
Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Grondplan kerk Temse

Altaar Sint-Anna

Altaar Sint-Amelberga

Altaar Sint-Sebastiaan

Grondplan van de kerk van Temse.
Opmeting en tekening door Arch. Insp. F. Turkelboom.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Koor betaald voor 50% door de kerk en 50% door de parochie.
In oorsprong 20 plaatsen.

<i>Gemeente:</i>	Temse[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk O.L.Vrouw
<i>KIK objectnummer:</i>	62634
<i>Standplaats of adres:</i>	zuidzijde
<i>Type object:</i>	gestoelte[koor-]
<i>Vervaardiger:</i>	Nijs, Egidius Adriaan (beeldhouwer) Nijs, Philip (ontwerper) de Cauwer, Judocus (beeldhouwer)
<i>Datum:</i>	van 1710 tot 1711 van 1763 tot 1766
<i>Opschrift:</i>	datering, gebeiteld, op beeld van de Hoop: 1711 signatuur, gebeiteld, op beeld van de Hoop: A.N. datering, gebeiteld, op fries afsluiting: 1710
<i>Materiaal:</i>	eik
<i>Techniek:</i>	gebeeldhouwd
<i>Algemene opmerkingen:</i>	Dhanens: inv. Temse p.341-342

Koorgestoelte 1712 en 1764

- A MODESTIA
- B FIDES
- C SPES
- D CARITAS
- E JUSTITIA
- F PRUDENTIA
- G SPIRITUS PIETATIS
- H LIBERALITAS
- I NOBILITAS

- J GRATIA DIVINA
- K VIRTUS
- L BONITAS
- M FAVOR DEI
- N FORTITUDO
- O TEMPERANTIA
- P SPIRITUS SCIENTIAE
- Q ORATIO
- R CONTEMPLATIO

- 1 H. PETRUS
- 2 H. ANDREAS
- 3 H. JACOBUS
- 4 H. JOHANNES
- 5 H. PHILIPPUS
- 6 H. BARTHOLOMEUS
- 7 KRISTUS
- 8 H. MARIA
- 9 H. JOACHIM
- 10 H. ANNA
- 11 H. MATTHEUS
- 12 H. MARCUS
- 13 H. LUCAS
- 14 H. JOHANNES
- 15 H. AMELBERGA
- 16 H. RODINUS
- 17 H. ALDEGONDIS
- 18 H. GREGORIUS
- 19 H. AMELBERGA
- 20 H. LANDRADA

- 21 H. PAULUS
- 22 H. MATTHIAS
- 23 H. SIMON
- 24 H. JUDAS
- 25 H. THOMAS
- 26 H. MATTHEUS
- 27 MANNELIJK BORSTBEELD
- 28 KRISTUS
- 29 H. ANNA
- 30 H. JOACHIM
- 31 H. WILLIBRORD
- 32 H. LANDRADA
- 33 BISSCHOP
- 34 PAUS
- 35 H. LAURENTIUS
- 36 H. AMANDUS
- 37 H. WALDETRUDIS
- 38 H. AMBROSIOUS
- 39 H. HIÉRONYMUS
- 40 H. AUGUSTINUS

VERKLARING
 HERME
 MEDAILLON

VERKLARING
 HERME
 MEDAILLON

Grondplan van het gestoelte.
 Tekening door Pierre Meersman, Temse.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het
Waasland

Maagschap van Sint-Anna

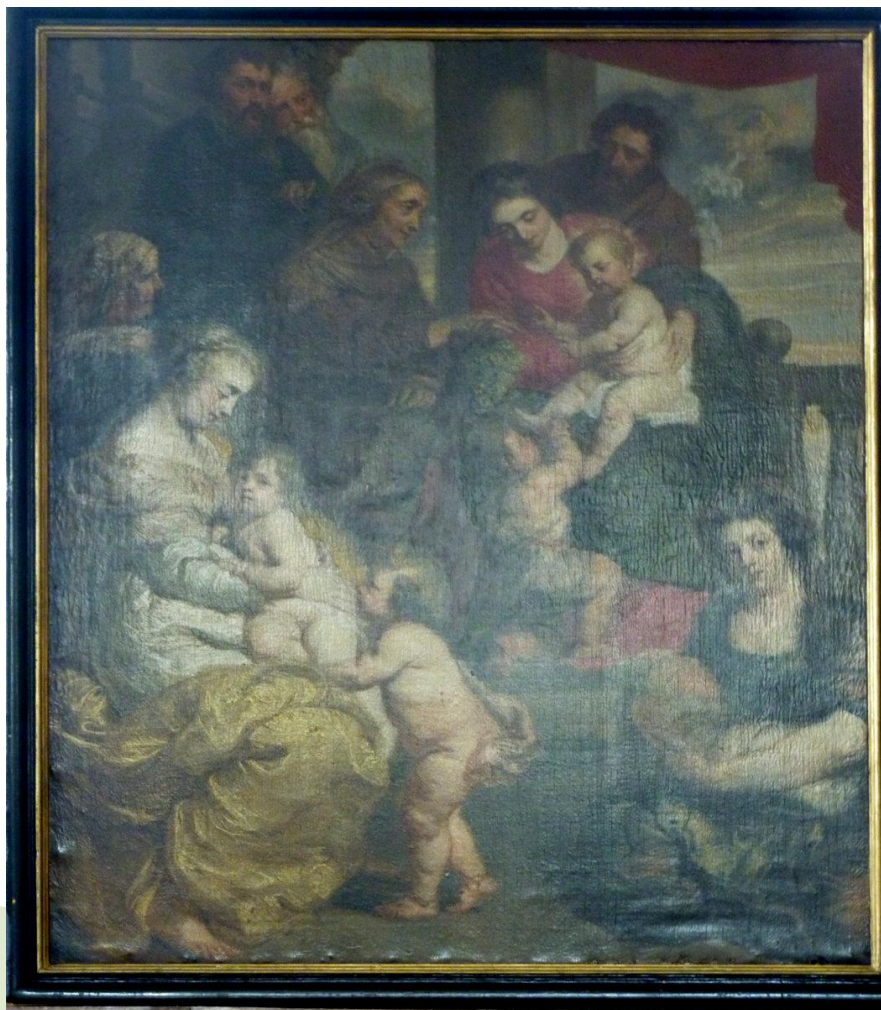
- Anna is 3 keer gehuwd
- 1 Joachim: (Maagd)Maria gehuwd met Jozef
- 2 Cleophas (broer van Jozef): Maria Cleophas x Alpheus: Simon, Jacobus Minor, Judas Thaddeus
- 3 Salomas=Salome: Maria Salome x Zebedeus: Jacobus Major en Joannes de Evangelist.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Cornelius Schut (1597-1655) gehuwd met Catharina Geenssins (1603-?)

De Oratorianen in het Waasland

<i>Gemeente:</i>	Temse[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk O.L.Vrouw
<i>KIK objectnummer:</i>	62809
<i>Type object:</i>	schilderij[schilderstuk]
<i>Titel:</i>	Maagschap van de H. Anna
<i>Vervaardiger:</i>	Rubens, Peter Paul (kunstschilder school) onbekend (kunstschilder)
<i>Datum:</i>	van 1641 tot 1660
<i>Materiaal:</i>	schilderdoek olieverf
<i>Techniek:</i>	geschilderd
<i>Afmetingen:</i>	hoogte 210 cm breedte 160 cm
<i>Algemene opmerkingen:</i>	Dhanens: inv. Temse p.361-362

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

LITANIE VAN DE HEILIGE MOEDER ANNA

*Heer, ontferm U over ons. Christus, ontferm U over ons.
Heer, ontferm U over ons. Christus, hoor ons.
Christus, verhoor ons. God, hemelse Vader, ontferm U over ons.
God Zoon, Verlosser van de wereld, ontferm U over ons.
God, heilige Geest, ontferm U over ons.
Heilige Drievuldigheid, één God, ontferm U over ons.*

*Heilige Joachim, bid voor ons.
Heilige Anna, bid voor ons
Heilige Anna, moeder van de allerzaligste Maagd Maria,
Heilige Anna, waardige dochter van Gods volk,
Heilige Anna, vruchtbare loot, waaraan de bloem van Jesse is ontsproten,
Heilige Anna, uitmuntend vat van heiligheid,
Heilige Anna, voorwerp van Gods welbehagen,
Heilige Anna, met de overvloedigste genaden begiftigd,
Heilige Anna, sieraad en luister van uw geslacht,
Heilige Anna, vreugde van de engelenkoren,
Heilige Anna, roem van de heiligen,
Heilige Anna, spiegel van de verhevenste deugden,
Heilige Anna, getrouw in het onderhouden van de wet van God,
Heilige Anna, toonbeeld van lijdzaamheid,
Heilige Anna, volmaakt in gehoorzaamheid,
Heilige Anna, allervurigst in het gebed,
Heilige Anna, allergrootst in ootmoed,
Heilige Anna, allergodvruchtigst in uw wandel,
Heilige Anna, volijverig in de dienst van uw God,
Heilige Anna, heerlijk toonbeeld van de christelijke moeders,
Heilige Anna, leidsvrouw van de maagden,
Heilige Anna, steun van de armen en verlatenen,*

Heilige Anna, troosteres van de bedroefden,

*Heilige Anna, bijstand van de christenen,
Heilige Anna, toevlucht van de zondaren,
Heilige Anna, beschermster van de zeevarenden,
Heilige Anna, door geheel de heilige kerk geprezen en verheerlijkt,*

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

<i>Gemeente:</i>	Temse[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk O.L.Vrouw
<i>KIK objectnummer:</i>	62760
<i>Type object:</i>	preekstoel
<i>Vervaardiger:</i>	de Lamotte, Josse (schrijnwerker) Nijs, Egidius Adriaan (beeldhouwer)
<i>Datum:</i>	van 1712 tot 1716
<i>Materiaal:</i>	eik
<i>Techniek:</i>	gebeeldhouwd
<i>Algemene opmerkingen:</i>	Dhanens: inv. Temse p.349-350

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

LUDOVICUS BOSCH ORATORII ... OBIIT 28 AUGUSTI 1764

<i>Gemeente:</i>	Temse[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk O.L.Vrouw
<i>KIK objectnummer:</i>	62822
<i>Type object:</i>	schilderij[schilderstuk]
<i>Titel:</i>	Portret van Ludovicus Bosch
<i>Vervaardiger:</i>	onbekend (kunstschilder)
<i>Datum:</i>	van 1741 tot 1760
<i>Opschrift:</i>	inscriptie, geschilderd, op de rand:
<i>Materiaal:</i>	schilderdoek olieverf
<i>Techniek:</i>	geschilderd
<i>Afmetingen:</i>	hoogte 87 cm breedte 68 cm
<i>Algemene opmerkingen:</i>	Dhanens: inv. Temse p.363

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

LUDOVICUS BOSCH ORATORII ... OBIIT 28 AUGUSTI 1764

Ex Libris Ludovicus Bosch
Door Lodewijk Josephus Fruytier
In tali numquam lassat venatio sylva
In zulk bos vermoeit de jacht nooit.

- Hij overlijdt te Temse op 28 augustus 1764.
- Twee dagen voor zijn overlijden wordt er een aanvraag ingediend tot permutatie met pastoor de Tollenaere in Sint-Niklaas (Roger Colaes jaarboek 1986 pag. 212).
- Ik veronderstel dat men zag aankomen dat Temse door het bisdom Gent zou opgeëist worden en men wil dit voorkomen door een pastoor te plaatsen die niet overlijdt.
- Zie ook inventaris van zijn eigendommen bij overlijden: ongelooflijk rijk.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

<i>Gemeente:</i>	Temse[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk O.L.Vrouw
<i>KIK objectnummer:</i>	62819
<i>Type object:</i>	schilderij[schilderstuk]
<i>Titel:</i>	Portret van J.B. Buyst, pastoor
<i>Vervaardiger:</i>	onbekend (kunstschilder)
<i>Datum:</i>	van 1701 tot 1750
<i>Materiaal:</i>	schilderdoek olieverf
<i>Techniek:</i>	geschilderd
<i>Afmetingen:</i>	hoogte 62 cm breedte 50 cm
<i>Algemene opmerkingen:</i>	Dhanens: inv. Temse p.363

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Latijnse school De Oratorianen in het Waasland

- Opgericht door pater Laurent Verachten(°Mol), met toelating van de Hoogbaljuw en de Hoofdschepenen van Waas op 17.11.1649 en bevestigd door Alexander II de Bournonville op 31.5.1650.
- Te klein in 1663 en subsidie van 166 ponden 13 schellingen en 4 grooten voor de gebouwen van Land van Waas.
- Zeger-Bernard van Espen : 1700-1709 autonomie, rechten en vrijheden van lokale kerken. Leerling voorheen.

- Leerkrachten gingen mee met de II tot het laatste jaar = nauwe band.
- Lagere klassen: Latijn, Nederlands, gewijde geschiedenis, aardrijkskunde en rekenen
- Hogere klassen: Grieks, Latijn, Aritmetica, Staatskunde van de Oudheid, Geografie en Geometrie
- Ook concurrentie met Bornem: de Engelse Dominicanen hebben er een college vernieuwd in 1768-1771. Opleidingsinstituut=Engelse College.
- Tijdens de Franse Revolutie gevlucht naar de Eekhoutdriesstraat hof van Meester Jos. De Malsche.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Enkele gegevens over de kostprijs op jaarbasis en het personeel dat nodig was om de kostschool open te houden in het jaar **1797**.

Bron Deprez, Paul, Dr. *Mémoire statistique du département de le Escaut par M. Faipoult, préfet de ce département An XIII*. Oostvlaams Verbond van de kringen voor Geschiedenis. Documenten nr 3. Pagina 93. Gent, 1960.

Vergelijkende tabel opvoedingsinstituten. Colleges en opvoedingsinstituten.

Ville: Tamise

Noms des collèges et des professeurs: L' Oratoire est supprimé

Désignation du genre d'instruction: Le latin et le françois

Prix de la pension par an: 250,00 Franse Frank. (Wiskundige omzetting naar Euro bij een waarde van 14€ voor 1 Franse Frank = 3.500€)

- Maîtres: 1 Préfet et 3 Précept
- Elèves externes:40
- Elèves internes: 40
- Domestiques:3

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Altaar (Pasen, 27 maart 1701) afgebroken rond 1888

Overeenkomst op 1
oktober 1700 voor
Pasen van volgend jaar
een nieuw
wagenschotten
hoogaltaar van
lindenhout door de
beste meesters van die
tijd.

Aan wie verkocht?

3.2 St-Niklaas

- Op 11-07-1652 wordt de parochie St-Niklaas aan de oratorianen uit Temse gegeven door Bisschop Triest.
- Latijnse school moest verhuizen naar St-Niklaas in 1651 in de Peperstraat. Niet doorgegaan. Op 15.6.1662 geeft Het Land van Waas 1000 guldens voor de bouw in Temse op voorwaarde dat de leerlingen vrij zijn van schoolgeld

- Is de hoofdzetel voor het bestuur van Land van Waas
- Centraal gelegen
- Vanaf 1750 handel op Hulst: o.a koloniale waren. Zie familie Janssens.
- Geldmiddelen aanwezig voor begin van de industrialisatie van textiel: familie Hemelaer, Janssens, Verwilghen enz.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het
Waasland

Ferraris 1771/1778

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het
Waasland

Atlas van de Buurtwegen 01-08-1846

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Google

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

<i>Gemeente:</i>	Sint-Niklaas[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk Sint-Niklaas
<i>KIK objectnummer:</i>	68726
<i>Standplaats of adres:</i>	noord
<i>Type object:</i>	altaar[zij-] altaar[portiek-]
<i>Titel:</i>	O.-L.-Vrouw-altaar
<i>Vervaardiger:</i>	Van den Eynde, Hubert (steenhouwer toegeschreven)
<i>Datum:</i>	1658
<i>Opschrift:</i>	inscriptie, gebeiteld: schenkingsinscr. op naam van P. Zaman
<i>Materiaal:</i>	marmer
<i>Techniek:</i>	gesteenhouwd gebeeldhouwd

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

<i>Gemeente:</i>	Sint-Niklaas[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk Sint-Niklaas
<i>KIK objectnummer:</i>	68817
<i>Type object:</i>	kruisbeeld
<i>Vervaardiger:</i>	Duquesnoy, Hiëronimus de Jonge (beeldhouwer toegeschreven)
<i>Datum:</i>	van 1626 tot 1650
<i>Materiaal:</i>	ivoor schildpadhoorn
<i>Techniek:</i>	gebeeldhouwd gedraaid
<i>Afmetingen:</i>	hoogte 170 cm
<i>Algemene opmerkingen:</i>	Cat.nr.296

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

<i>Gemeente:</i>	Sint-Niklaas[deelgemeente]
<i>Instelling:</i>	Kerk Sint-Niklaas
<i>KIK objectnummer:</i>	68996
<i>Type object:</i>	beeld[religieus] beeld[mensen-]
<i>Titel:</i>	Christus op de koude steen
<i>Vervaardiger:</i>	onbekend (beeldhouwer)
<i>Datum:</i>	1630
<i>Materiaal:</i>	steen
<i>Techniek:</i>	gebeeldhouwd gepolychromeerd
<i>Afmetingen:</i>	hoogte 125 cm

Minderbroeders Hulst

- De Spaanse bevelhebber van Hulst Jacques de Haynin du Cornet beschikt over 2500 man en 250 ruiters >< Frederik Hendrik 12.500 man, 2500 ruiters en 20 kanonnen. Hulst valt (de bedoeling was Antwerpen) op 4-11-1645. Voorjaar 1646 verlaten zij Hulst.
- Vestiging Recolletten in SNK in 1690. Gebouw af in 1696 (andere bronnen 1700).
- Brand SNK op 25-05-1690.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Johannes van Capistrano
Bonaventura van Bagnoreggio
Bernardus van Siena
Franciscus Solano
Petrus van Alcantara
Lodewijk van Anjou

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Bouw nieuwe pastorie

- In 1696 is de nieuwe pastorie opgetrokken: verschillende zalen, kamers der paters en huiskapel
- 816 roeden = 12.120m²
- In 1729 uitbreiding en in 1732 tweede vleugel

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Embleem van de Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Embleem van de Oratorianen in het Land van Waas

Bouw nieuwe pastorie

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Embleem van de Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Omnis spiritus laudet dominum Psalm 150:6
Exaltabuntur cornua iusti Psalm 74

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Scientia sanctorum

Spiritus sanctus docebit vos 6^e zondag na Pasen Joh 14,26

De Oratorianen in het
Waasland

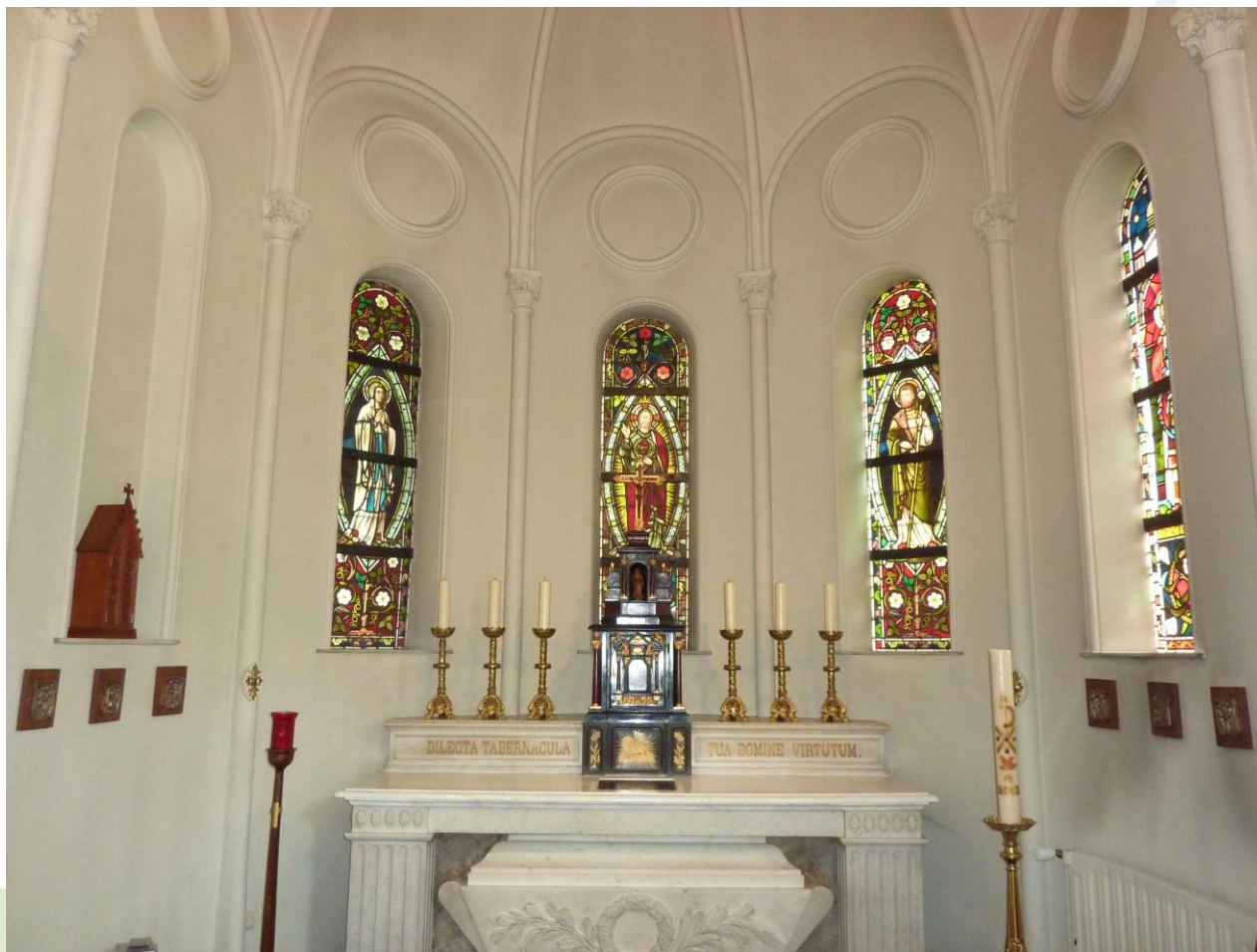

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

- Op 28 december 1769 werd onder impuls van de Oratorianen in Sint-Niklaas een zustergemeenschap opgericht die de naam 'Spinnersen' krijgt. Hun huis wordt 'Klein Spinhuis' genoemd. (Het 'Groot Spinhuis' bestaat reeds, de gemeenschap waaruit later de zusters Jozefienen zal groeien.) Naar Oratoriaans model ondertekenen ze gezamenlijk een associatie waardoor alle bezittingen in gemeenschap komen en de langstlevende erfgename wordt. Deze associatie vervalt in 1922 door de oprichting van de VZW Congregatie van de Heilige Philippus Nerus. Na het kapittel van 1968-1969 wordt de naam gewijzigd tot Zusters van de H. Filip Neri.

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

Altaar (Pasen, 27 maart 1701) afgebroken rond 1888

Overeenkomst op 1
oktober 1700 voor
Pasen van volgend jaar
een nieuw
wagenschotten
hoogaltaar van
lindenhout door de
beste meesters van die
tijd.
Aan wie verkocht?

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

De Oratorianen in het Waasland

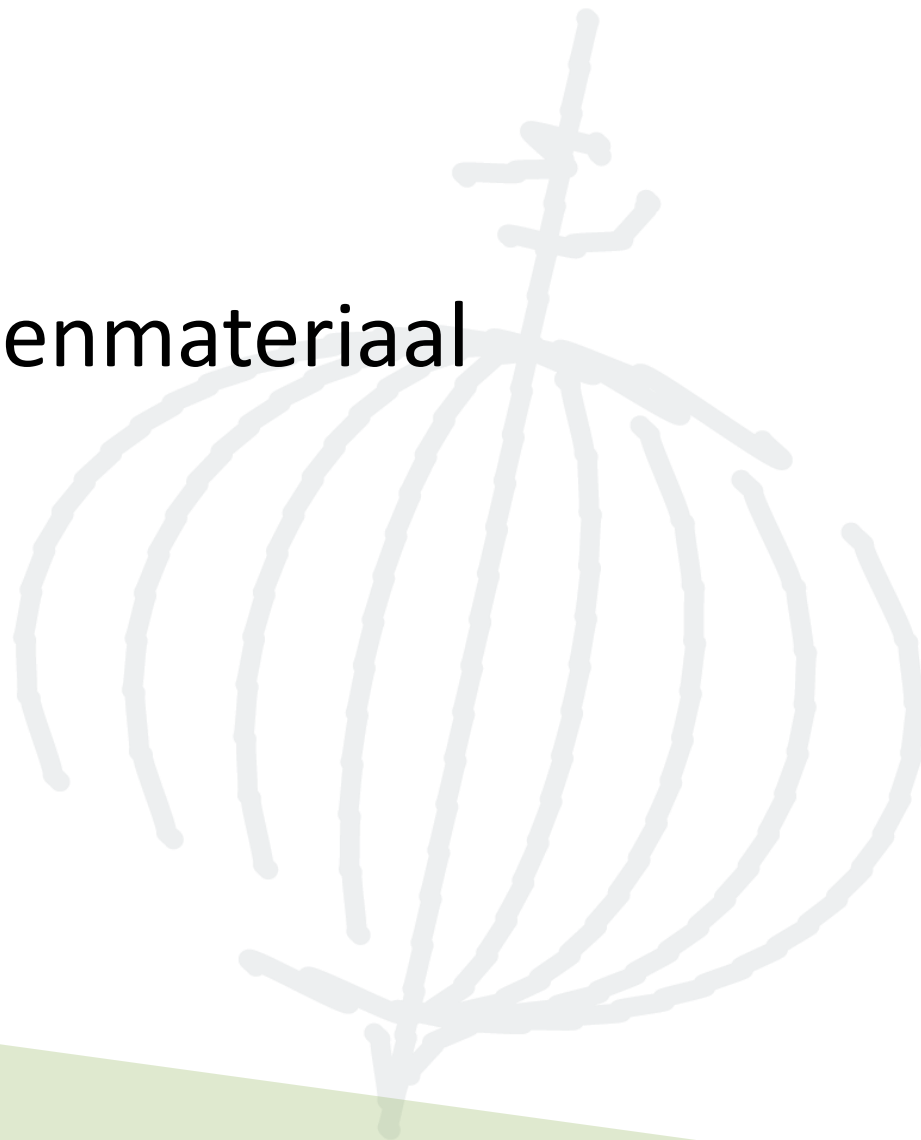

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

**De Oratorianen in het
Waasland**

Bronnenmateriaal

Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas

het verleden draait altijd mee